

Meie suurim hädad

Meie suurim hädad. Milles see seisab? Haigus on tuhandeile hädaks, vaevaks ja piinaks. Küllastades haig-laid, nähes inimeste haigusi ja vigu, tuleb meele inimkonna õnnetu seisukord. Peale selle vaesus, mille raskusest ja rõhust pole aimu aineliselt muretuil. Siis väärnähted pa-hast eluviisist perekonnas ja ametis. Ja veel salajased hädad, mida peab omaette kannatama: iseloomunõr-kused, hingepiinad, millest ükski teine ei tea. Ja meist endast väljas-pool on maailmahädad – tööpuudus, ähvardav maailmarevolutsioon, Ju-malast-eemaldumise liikumise kas-vamine.

Jumalast eemaldumine. Selles ma nimefan kõige suuremat hädad. Sel-lest tulevad kõik teised hädad. See on kõigi eelnimetatud hädade hõe-laim põhjus. Selles on hädad, et ini-mesed on Jumalast lahkus, nad on patu meelevalla all olles Jumalaga sõjajalal – jumalatuil ei ole rahu, – panevad Jumalale vastu. Ja kuna inimene on Jumala vastu, siis ini-mene peab sõda ka oma kaasini-mese vastu.

Kui tähtis on see, et me kõigist välistest raskustest üle saaksime ja seda peamist hädad oma elus sisse näeksime. Et me oleme patused ja Jumal on püha, et on sõda ja rahu-tus püha Jumala ja langenud ini-mese vahel, see on ainumas tõeline õnnetus. Katsu iseennast läbi: Kui sul oleks rahu ja ühendus Jumalaga, siis oleksid võidetud kõik teised elu-hädad. Kuna sinu ja Jumala vahel on ühendamata vahemaa, siis on sinu elu kannatused takistuseks ja

needuseks võidu ja õnnistuse ase-mel. Kuna sa oled Jumalast lahkus, siis sa oled ka inimesist lahkus, oled kadestaja, vihkaja, rahutuse-tekita-ja. Kuna pole usuühendust ülalt, siis ei ole ka armastussidet üksteisega. Vihatakse Jumalat ja inimesi.

Kas ei ole see just põhjahädad raf-vasteilmas? Kust tuleb võitlus raf-vaste vahel? Võitlusest Jumala ja tema ülemvalitsuse vastu! Kust tuleb sõda? Sõjast Jumala vastu! Kust tu-leb terav vahetekord klasside ja sei-suste vahel? Ülekohtu külvist, mille toonud Jumalast eemaldumine. Nii me võime anda ja peamegi andma maailmas tuhandete hädade kohta lihtse lausendi: Ollakse ilma Juma-lata, mille tõttu on hädad ja vaen.

Jumal ilmutas inimestele oma õiglased põhimõtted, oma käsud. Aga ta saatis ka meie jaoks abi: Jeesuse Kristuse. Ta on meie lepi-taja, kes mõlemaid pooli ühendab ja lahutava vaheseina kõrvaldab. Ta vaibutab kaksikvaenu, vaenu Ju-mala ja inimeste vastu. Jumal läki-tas Kristuse lepitama taevast maa-ilmaga ja inimesi inimestega. Tema läbi on meil ühendus Isaga ja Püha Vaimuga. Nii Jeesus ei ole ainult õilis inimlik eeskujud, ainult jumalik profvet, vaid ta on abimees inime-sele tema kaksikhädas. Ta ei kuu-luta ainult rahu, vaid ta on meie rahu.

Kristusega oleks kõrvaldatud maailma suurim hädad. Kui me tema ohvrit meele tuletame, siis teame, et suurim hädad: vaen Jumala vastu ja vaen üksteise vastu, on võidetav. Ons see võidetud ka sinus?

B. P.

Meie Aeg

5. aastakäit.

Pidage aega talliks!

Nr. 7.

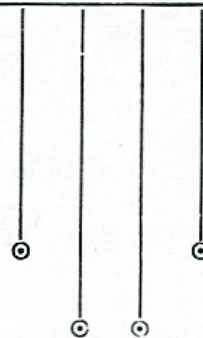
Küsimus Jumala kohta.

See on kõrgeim ja tähtsaim küsimus. Aga kas on üldse tarvilik, et Jumala olemasolu toonitada kristlaste maal? Sest peafsime oletama, et siin igati usub Jumalasse. Kuid on tõsiasi, et tänapäev paljud kahtlevad Jumala olemasolus. Warem kinkiti uul torgemini kõigile õeldule, nüüd aga küsitakse: miks?

annud." Need sõnad on kirjutatud juba 1900 aasta eest, kuid on tänapäev veel niisama õiged. Jumal on end ilmutanud inimestele. Kas teame sellest midagi? Kohe esimesel hetkel ei mõelda neist asjust: „Et see, mis Jumalast on teada, on awalik nende sees.“ Paljud ütlevad: „Ma ei näe Jumalat. Kui ma saaks teda näha, siis ma usuks ka te-

*Loodus tunnistab
Jumalast.*

Jumal on olemas. Kuidas seda tõendada? See nõue on iisna õigustatud, sest mõtleja tahab olla loogiline oma mõtteis. Me tahame, et inimene mõtleks, sest kui inimene ei mõtle, siis on tal palju kaotada oma elus.

Me ei ole praegusel ajal juugi kimbatuses, et tnuia tõendusit Jumala olemasoluist. Uullik inimene käib väga kindlat teed siin maailmas. Ma tahan lugeda ainult übe kirjakoha, mille leiame Rom. 1, 19: „Sest et see, mis Jumalast on teada, on awalik nende sees; sest Jumal on neile jeda teada

masse.“ Maailmas aga on olemas palju asju, mida ei saa näha. On olemas palju asju, mida ei saa me kindlaks teha oma wiite meelega, mis aga ometi on olemas. Kui me mõtleme asjust, mida me saame kaaluda ja mõöta, siis on need asjad, mis on meie meelte waldkonnas. Ma kuulan näiteks häält; ma ei saa jeda näha, kuid ma saan kuulda. Aga kas saab osta filo armastust wõi kannatlikkust? Seldakse: „Do, see ei ole võimalik“. Oleks mõnikord elus väga hea, kui saaks osta kannatlikkust. Kuid meelte-ilmis ei ole neid asju.

Need on kõrgemad väärtused. Need on waimsed väärtused, mida me ei saa mõõta mõõdupuuga ega kaaluga. Me ei saa näha, aga need on olemas. Mis oleks maailm ilma armastusteta ja kannatlikusteta!

Miisits, me oleme leidnud midagi, mis meie wiis meelt ei tunnetata. Need on waimsed väärtused, mis on tunnetatavad inimese teadmise kaudu. On maailmas, mis on tõde? Kas kord kaks on neli. See on matemaatiline tõde. On olemas veel pisut rahu, kuigi ainult loomade keskel. Rahjaks on inimeste keskel vähem rahu. Kuid me ihkame seda, meie hing januneb selle järgi. See on esimene samm, ja Jumal saab meid aitama astuda teist sammu. Ja, aga kas on olemas Jumalat? Keegi härra ütles mulle: „Härra D...“, esitlege mulle Jumalat, siis ma usun teda“. — „Oo, jeda ma ei usu teist hoopiski mitte,“ vastasin ma, „sest kui ma saaksin teile esitleda Jumalat, siis te ütlete oma kahtluses: Võib-olla ei olnudki see tema“.

Et Jumal on olemas, jeda ei tõendata sel wiisil. Müüd aga ütles keegi: „Ma mõtlen awameelselt, aga ma ei saa uskuda. Tõendage mulle Jumala olemasolu.“

Müüd me tahame teha oma võimaliku. Keegi tark mees on ütelnud: „Et Jumalat tema täiuses ära tunda, peaksin ka ise olema jumal.“ Selles seisab palju tõde. Kuid kahjuks me ei ole jumalad, seepärast me ei saa mõista Jumalat tema täiuses. Kuid me suudame siiski ühe paremuse: Me võime teda otsida. Seda on tehtud juba aastatuhandeid. Apostlite tegude raamatus ptk. 17, 27 me loeme: „Et nad Tsandat pidid otsima, kas nad teda küll võiksid otsikui kätega katsuda ja leida.“ Me räägime tõest, õiglusest, armastusest ja lahkusest. Need ei ole mingid ettekujutused, need on waimsed väärtused, mis on pärit ühest kõrgemast lähteist. Inimene, kes ainult iseenele mõtleb, on neile omadusele võõras, aga ta otsib neid. Oh oleks enam armastust, enam kannatlikkust! Kas see ei ole meie südamel joov? Miks siis? Waras ei joowi, et teda warastataks, waletaja ei joowi, et tema kohta walelataks, ta tahab alati kuulda tõtt. Wali inimene tahab, et teised peaksid olema temale lahked. Tsugi ülekohutused wihkawad ülekohut, sest headus üksnes on õigustatud. Minult üks põhimõte on Jumalal; kõik hea ja ülew wiib Jumala juure, ja kõik paha ja alatu wiib temast eemale. Need on kaks poolust, mida ei saa ühendada: Walgus ja pimetus, headus ja kurjus.

Me räägime waimseist väärtustest, asjust, mida meie film ei näe, aga meie mõistusfilm tunnetab. See mõistusfilm ulatab kõrgele nägema.

Ma käisin Leipzigi läheduses ühes majas, kus Luther on kord ööbinud ja kirjutanud seinale: „Ust on kuues meel, see aitab meid kahtlusest wälja“. See on tõsiasti. Me usume jeda praegu veel. Arimaailmas ei ole enam usku. Seepärast on meil kriis. See walitseb ainult seepärast, et ini-

mesed ei usu enam üksteist. Müüd pead maksma jularahas. Sa ei saa enam wõlgu. Ust ja usaldus igapäewases elus, usaldus ja ust waimses elus, ilma jellelta me ei saa elada maises ega waimses maailmas.

Beetaffe loenguid idealismist. Idealistil on Jumal, jeda ta ei tunne tema täiuses, aga meie võime teda otsida ja leiame ta. Voltaire ütles kord: „Ma olen maailmkonna läbi waadanud, olen otsinud Jumalat pikfilmiga, aga ma pole teda leidnud. Ma olen otsinud Jumalat mikrokoobiga ega ole teda leidnud. Järelkult Jumalat ei ole.“ Seda ta ütles enam kui saja aasta eest. Kuid siin ma mõtlen oma taskukellast. Ma wõtan selle koost ära ega leia selles kellaseppa. Kui ma teda ei leia, kas teda ei olegi? Ma ei usu jeda ialgi. Kellasepp on wäljaspool kella ja looja on ka wäljaspool oma loomistööd ning tema ülewus on üle aja ja piirde.

Me loeme pühakirjas: „Taewad jutustawad Jumala au ja taewalaotus kuulutab tema kätte tööd.“ Kogu loodus, päike, kuu ja tähed annawad tunnistuse loojast. Miks me jeda usume? See on ju ometi mõistusteline. Inimesed, kes jeda ei usu, usuvad juhust. Mis see tähendab? Seda nad ei tea. Kõik olemasolew olemat tekinud juhusest. Juhus — kas saab jeda mõista? Teadus on juba ammu näidanud, et pole olemas juhust; sest ilma põhjusteta pole mingit toimet. Me leiame kõigile põhjuse.

Mõned ütlevad, et kõik on tekinud jõust ja aineist. Oli aeg, mil inimesed ei tunnud elektrijõudu. Müüd inimene on rakendanud selle jõu oma teenistusse. Elektrijõus awaldub jõud ja aine. Kuid inimese waim, mõistus, rakendab selle jõu. Järelkult jõud ja aine ei ole küllaldaseks põhjuseks, millega seletada maailma tekkimist ja püsimist. Seal puudub waim. Jumalakartlik inimene usub kolme põhjusemõtet: Waimu, jõudu ja ainet. Temale ei ole dualistlik maailmawaade küllaldane. Lihtne inimene teab, et härg on tugew. Seal on jõud ja aine. Kuid see on härg, kel puudub waim.

Seega kui ja õieti mõtleb, siis ja leiab juurima mõistuse, Jumala. Aga me ainult aimame teda. Minu waim on liig nõrk, aga ma aiman teda ja hüüan: „Õigemale Sulle!“ See on minu palwe päewast päewa. Jumal, anna ennaist mulle tunda, loo ühendus minuga! Ta peaks mind aitama ja saab mind aitama. Ta peaks olema tegelikult ja tõelikult minu Tsja.

Augustinus ütles: „Inimese hing igatseb Jumala järgi. Ja ta ei jää enne rahule, kui ta on teda leidnud.“

Kuidas on sinu hingega? Tahad jina Jumalast teada? Kui sa tahad, siis maailmade looja annab sulle puhta südamel. Siis ja saad ka teada, et Jumal on olemas. Seda ma kuulutan kristlikule maailmale, kes on unustanud Jumala. S.

Elu algus.

Kristlase firi oma uskumatule ifale.

Armas isa!

Viimases kirjjas löbustad ja end nõnda nimetatud „ahwifafje“ üle. Rahtlemata on see mitmes juhtes löbus. Ma hindan terwet huumori ja waimurikast nalja. Mii jagedasti kui mul on ja waimurikast nalja. Mii jagedasti kui mul on wajadus jiidamest naermiseks, ei loe ma Mark Twaini wõi Irwin Cobbi, waid arenemisõpetuse peent, teadmatut huumori, eriti nende otsekohestes fatjetes arwata üles inimeje algust.

„Eluta aine ei wõi elustuda muudu, kui juba warem elusolewa aine mõjul,“ seletafje. Kindlaste on see tõsi; aga läheme edasi. „See näib mulle sama teadusliku õpetusena kui raskusjõu seadus;... ja mina olen walmis wõtma jeda kui teaduslikku põhilauset, mis kõigis ruumis ja ajas jääb tõeks, nimelt, et elu tuleb esile ainult elust ja millestki muust kui elust.“

Kende üliwate sõnadega olen ma täiesti nõus. Sellele nüüd järgnewas läheb ta aga ülewusest naeruwäärseks. Järgmine koht paneb wõpatama isegi praegused kõige kaugemale läinud mõtlejad: „Kuidas tekkis elu maakeral? Kui meie jälgime maakera füüsilist ajalugu tagasi waljudel diinaamika põhialustel, siis jatume punaselt hõõguwale maakeral, millel ei wõinud olla mingit elu. Kui maakera polnud kohane mingile elule, siis polnud sellel ka weel mingit elawat olewust. Siis olid igalpool ümberringi waid kaljud, wesi ja õht. Soojuse ja hiilgawa päikeje poolt walgustatuna oli ta walmis muutuma aiaks. Kas rohi, puud ja lilled kogu oma küpse ilu külluses, tulid olemasolule loowa jõu käsu läbi?“

Sarnane mõte on lord Kelwinile täiesti meeleu. Ta ei pea jarnast wõimalust isegi läbiharutamise wääriliseks. Oma küsimuse läbi edasiantud meeletuse tõttu ta usub olewat lõpetanud selle mõtte. Siis edasi jutustab ta kõige tõsisemalt kokkufogunenud Inglise- ja Ameerika teadlastele, kuidas meie tulime sellele maakeral.

„Iga aasta langewad tuhanded, arwatawasti miljonid, tüüfid kindlaste tehaste maa peale. Kuit tulewad need tüüfid? Mis on nende warem ajalugu? Sagedasti arwatafje, et kõik, mõnedest on see kindel, meteoroloogilised kiwid ja rusud langewad juurematest massidest ja lendawad maailma ruumi. Üstawalt usume seega, et praegu, ja ka äraarwamata aegade eest, on peale meie maailma weel palju teiji täis elu, ja meie peame sellepärast waatlema kõige kõrgemal määral kui tõenäolikkude, et läbi maailma ruumi liiguwad arwatud seemetkandwad meteorkiwid.“

Lord Kelwin ei peatunud selgitamiseks, kuidas tulid need teised maailmad täis elu elusse; aga arwatawasti tekkisid teised samuti selle alguse teooria näol. Zoonulifult jõuaksime wiimaks lõpule jarnase maailmade üksteisele järgnemisega, mis on rahwastatud seemetkandwate meteorkiwidega, ja inestatafje, kuidas ta seletab esimese elawa maailma algust ja kas ta puudutab ühe lausega loowa jõu wõimukäsku. Kõlgame tema mõtet.

„Kuhul kui praegusel filmapilgul ei oleks elu meie maakeral ja jarnane kiwi langeks sellele loodusnähele, nagu meie jeda tähendame, läbi, siis annaks ta algainet taimetaskwile... Kõik praegu maakeral elawad olewused on pärit — jarnase alguse korrapärajest arenemisest!“

Et see teooria polnud ainult ajutine, waid oli isegi lord Kelwini isiklik waade, seletatafje tema poja poolt teatatud asjaolu läbi, et „lord Kelwin kordas jeda waadet mitmel sellele järgnewal aastal ühingu päewadel. Kui 1877. a. näidati Plymouthhis teatud meteoori, waldas ta seletada, et kiwi on jäänud sifemuses täiesti külmaks, olgugi, et ta wälisel pinnal oli sulamise märke, nii et siigawasse lõhesse wõis jääda kinni natukene sammalt, mis mitte ei olewat põlenud ära; wõi kui sinna oleks jäänud peatuma putukas, kes oleks wiinud läbi end, et jaada arwutute järestulijate esijaks“, j. t. inimjoo isaks, muidugi korrapäraie arenemiskäigu järele.“

Rujuta endale ette meest, kes maailmas on kuulnud oma teadmiste poolest, keda kutsutakse teaduse kõrgemale kohale maailmas ja aastate wiiji toob ette kogunenud teadlastele pidulikult sarnase rumala õpetuse elu ja inimese alguse üle jellel planeedil, nagu ma tõin seda ette!

Õnneks pole üheski tuhandedist meteoridest leitud taimestikku ja pole ka mingit tõendust, et mõni meteor on omanud seda ka kunagi. Teijeks oleks mõtlematu, et jumal võiks muretseda endale eluks tarvilikku õhku, kui ta ka küllaldaselt oleks peidetud temasse nii, et seda mitte ei hävitataks tugeva palamuse läbi, mis tekiks kuffumisel läbi meie atmosfääri. Mõtke ka kui võimatu oleks iga taimekasvu, mis leidub maailmaruumi absoluutses nullis — 274° C, milliseist külmuusest temal tuleks kuffuda läbi päewade wiisi, et jõnda meie maakerale.

Kui lõpmatult raskem oleks putukale (mõtke, üks ainsam putukas) üle elada palamust, mis sulatab isegi kaljud, mis lendavad läbi meie atmosfääri! Kuidas võiks see putukafene kannatada välja maailmaruumi külmuust oma paljude miljoneite miilide pikkusel reisul läbi sarnase külmuuse, mille vastu Põhjanaba on lämmatavaks juweolemitseks! Kuidas võiks hingata ja elada see imeline putukas, kuma seal pole ju hapnikku? Oletades, et ta jõuaks maakerale üksinda, kuidas võiks üksainus loom saada ejiijaks armukatele järehtulijatele korraliku arenemiskäigu läbi, nagu sinu ja minu isa? Nii omame meie jelle kuulsa teadlase läbi kaks teooriat meie olemasolu üle: meie põhveneme kas jambilast või putukast! Wali nüüd!

Sgaford kui ma näen putukat, mõtlen ma tõsi-jele, meeletule ja rumalale moodsa aja ühe suurima wainu õpetusele, mida mõeti vastu kui aseainet piiblliloole inimese loomise üle.

Berbert Spencer, arenemisteooria peaeestwõt- leja, jutustab meile, mis on üldse arenemisteooria: „Arenemisteooria on aine täiendamine liikumise kaasamõjuwa jaotuse juures, kusjuures aine läheb üle kindlusetuusest, ebakoostõlaliseist ühetaolisusest ühetaolisusest ja kusjuures muutub tagasihoidew liigutus ühtlajeltjooksuaks.“ Kes võib jeda mõista, see mõistku. See seletus (!) leidub tema raama- tus „First Principles“, lk. 397.

Ülemaltähendatud mõte ei meeldi mulle nii hästi kui järgmine: „Na Jehoowa Jumal walmis- tas inimese, kes põrm on, mullast, ja puhus tema ninasse elawat õhku: nõnda jai inimene elawaiks hingeks.“ 1. Moos. 2, 7.

Ma tunnistan omalt poolt, et mida enam ma waatlen arenemisteooriat, oma wiibetega piibllile, jeda mõijlikumana ja terwemana näib mulle piibllilõnum.

Nagu ikka jind armastaw poeg

Carle.

Mifs

lubatakse kurjusel walitseda maailmas?

Mõne aja eest kutsuti mind ühe noore kahelüm- neaastase naise jumawoodi juure. Ta juures oli juba kaks waimulikku, kes katusid äratada jurejas weel usku Jumalasse. Noor naine õjitas waimu- likule ijeäranis jelle küsimuse: Mifs lastis Jumal kuradit elada ja lubas talle jinnitada wiletjuji ja haigusi, kui ta kõit ette teadis ja tal wõim oli waenlast häwitada ja jell wiisil ära hoida kõike häda ja wiletjujt? Waimulikud ei juitnud kergendada tema hinge. See awaldas minile jügawa mulje.

Mifs lubas Jumal patul maailma tulla? Mifs lastis ta kuradit elada ja lubas talle inimesi patule õjitada ja neile rääkimata häda ja wiletjujt jinnitada? Neile küsimustele võib rahuldawa wastuse anda.

Mifs on antud kurjusele woli? Ühes teijes küsimuses jijaaldub jellele wastus: Kas oleks in- imene juitnud arendada õiget igawest elu wäärawat ijeloomu waba waliku wõimaluseta õiguse ja üle- lohtu wahel? Siin on ainult üks wastus wõima- lik. Inimesele on antud mõistus ja waba walik hea ja kurja wahel. Seega on ta aga ka wastutaw oma tegude eest Looja ees. Tema walik hea ja kurja wahel ja jellele wastaw toimumiswiis mää- rawad tema ijeloomu, ja niikaua kui ta õjustanud ja oma ijeloomu harinud ei ole, jääb küsitawaiks, kas talle jaab õjaks õigus pärida igawest elu. Wõi- malus patustada oli jeeaga, asja ijeloomule wasta- walt, Jumala plaanis wajakik, et arendada inim- jugu, kelle ijeloom pidi olema jädawalt Jumala ijeloomuga koosõlas ja oma Loojale auks. Kurb tõeõsi aga on, et inimene walis patu. Ta tegi üle- lohut. Keegi ei wõi teha Jumalat jelle eest was- tutawaiks. Inimene üijji kui waba kombeline ole- wus, wõimega ije õjustada, on oma waliku eest wastutaw. Teda oleks wõidud kõike häwitada, jee oli õiglusele wastaw.

Siin tuleb aga üks teine tähtis tõeõsi ette, mida esmalt peab tähele panema, enne kui ütaloewale küsimusele võib rahuldawalt wastata. Patu al- gus oli taewas, mitte jinn maailmas. Üks kõrgemaid mõistusliji olemusi taewas hakkas mäsajama Jumala wastu. Luziferil oli juur usalduskoh

taevas. Jumal ütleb temast prohvet Eziekieli läbi: „Sa olid kui keerub, kes mõitnud, ja kes äralepitamise kaant kattis, ja ma olen sind pannud Jumala püha mäe peale, et sa tuliste kiviude seas fõndisid. Sa olid ismalaitmata oma teede peal jett päevast, kui sind loodi, jenni kui kõverust ju jeeit leiti.“ Eijef. 28, 14, 15. See auline keerub muutus rahutuks koha pärast, mille Jumal talle annud ja algatas taeva walitjuse vastu mäsju. Prohwet Nesaja kirjeldab mäsjust ja waimust, kes teda juhtis: „Kuidas oled ja helkjas koidutäht taewast maha langenud? Kuidas oled ja maha raiutud, kes ja paganate ülemad wõimatumaks tegid? Aga fina mõtled omas jiidames: Ma tahan üles minna taewa, üle Jumala tähtede tahan ma aujärje tõsta ja istuda koguduse mäe peal põhja pool. Ma tahan üles minna kõrgema pilwe paika ja ennast kõigekõrgema jarnajeks teha.“ Jes. 14, 12—14.

Saadana jüüdistas Jumalat, et tema käiwat ümber oma loodolewustega ülekõhtuselt ja wägiwaldjelt. Sull inglaid uskusid jaatana mõjutusel jedajana. Et nad enda põhimõtetele kindlaks jäid, siis kõrwaldati nad taewastejt eluajemetest.

Nüüd fertib küsimus: Miks ei häwitatud siis neid koke. Wasjus jellele küsimusele seijab jüüdistuses, mis Luzifer esitas ja misläbi ka suur hull inglaid tema poole hoidis. See jüüdistus pidi osutuma põhjendamatuks. Jumaliku õigluse keitwus oli hädaohus, jett niikana, kui weel piieimigi jäljete kahtlult Jumala iseloomu kohta üle jäi, ei mõidud rahu ja korra peale kindel olla. Saatana häwitamise läbi ühes tema pooldajatega ei oleks küsimus, kas Jumal on õiglane, mitte rahuldawalt lahendumud. Issand pidi ühe plaani ellu kutsujana ja täide jaatna, mis jelgitab kõigile mõistustele olewustele, et Luziferi jüüdistused on põhjendamatud, aga Jumala käsud ja tema walitus õiged.

Selleks Jumal määras temale teatud aja, mille kestel jäeti langenud inglile waba woli tegutsemiseks.

Oleks Jumal Luziferi ühes tema poolehoidjatega koke häwitatud, siis oleks tema tõelik iseloom jäänud awalikuks jaamata. Jumala õiglast tegu, kurja koke häwitada, oleks aga wõidud walesti mõista, jett jaadana iseloom ei olnud langemata olewustele tuntud.

Jumal aga määras kurjuse algataja ja tema poolehoidjate kaotamiseks kindla aja, mis teostub siis, kui kurjuse algataja teguwõiwis on selgunud kõigile.

Lunastusplaani oli juurem otstarb, kui ainult langenud inimeste lunastamine. Mitte ainult jellepärast Kristus ei tulnud maailma, et üksi jelle wäikeste maatera elanikud wõiksid tubwimeda Jumala jaadustega, waid et Jumala iseloom ka langemata maailmadekogu ees wõiks jaada õigeks mõistetud.

Me oleme wäga lühinägelised, kui näeme üleskutjes, Jumalat teenida, ainult wäljawaadet igawesse ellu. Nah, me wõime oma lootustes, tulowajest elust oja jaada, õige omakajupüüdjad olla. Niielik õndjaksjaamine on küll üks esimeji sihte, mille poole peab püüdma igaiiks. Kuid jeda üksi on wähe. Palju enam peaks meid jumalateenimisele ülesõhitama mõte, et Jumala õiglus on kahtluse all ja meid on kutsutud ijilikult jelleks tegutjema, et Jumala iseloom jaaks kogu uniwersumi elanikkude ees õigeks mõistetud. Paulus kirjutab: „Sest meie oleme filmaimeks jaanud maailmale, inglitele ja inimestele.“ 1. Kor. 4, 9. „Ja ma pean kõiki walgustama, et nemad wõiksid mõista, mis jee jalaja asja osajaamine on, mis igawejest ajast Jumala jees on warjule pandud, kes kõll Nesuse Kristuse läbi on loonud, et Jumala mitmesugune kartus koguduse läbi nüüd pidi teada jaama wüürstiriikidele ja wägewatele taewaste jees.“ Ew. 3, 9, 10.

Kogu uniwersumi langemata hullgad õpiwad weel enam mõistana Jumala õiglust ja armastust jelles, kuidas Jumal käitub langenud olewustega.

„Nõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainusündinud poja on annud,“ kaotab kõikide kahtluse Jumala iseloomu ja teguwõiwis kohta ja mõistab jaadana põhimõtted, tegetwuse ja ta enda lõplikult hukka.

Sellejt jelgub, mis on teatud ajaks jäetud kurjusele woli ja mis jaatanat koke ära ei häwitatud.

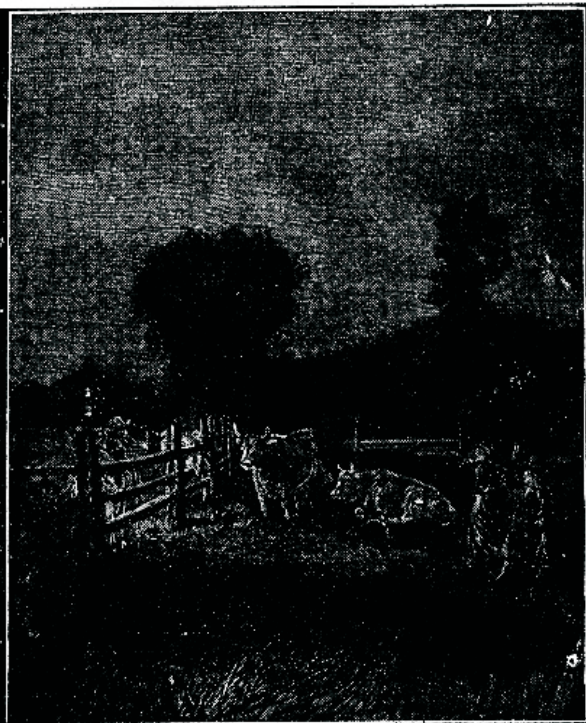
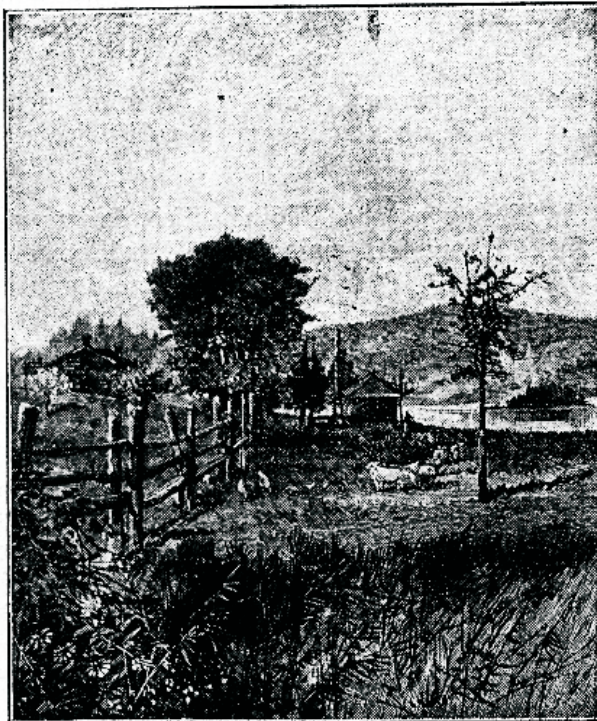
Jumala talituswõiwis kohta aga ütleme: „Suured ja imelikud on sinu teod Issand, Jumal, ja kõigewägewam! Diaed ja kõisjed on sinu teed, ja piühade kuningas!“

Kui tulewifuloor fertib.

VII.

„Päike sai mustaks (pimedaks) kui karune kott“. Num. 6, 12. Üks nuhtlustest, mis ka Jumal Jüdame poolest kõwaks muutunud egiptlasi nuhtles, oli et „pillane pime oli kõigel Egiptuse maal kohn päewa“ (2. Moosj. 10, 22) ja kui Kristus ristil suri, „siis sai pimedus kõik üle maa, üheskõõrast tunni ajadil.“ Luk. 23, 44. Samuti pidi ka (Kristuse sõnade järele Matt. 24, 29) „warji pärast seda wiletuse aega“, mille põhjustas 1260 aastat kestew krist-

pime päew. Selle nägijad nimetawad jeda üleloomulikuks, seletamatuks nähtuseks; see ei mõinud olla päikesevarjutus, sest siis oli peaaegu täiskuu aeg; ka ei mõinud selle põhjuseks olla pillane taewas, sest taewalaotus oli nõnda selge, et tähed hiilgasid. Siiski kestis kell 9 hommikust kuni päikese loojenemiseni niijugune pimedus, et kõikjal jäeti seisma töö ja majades süüdati põlema tuled. Kõik majaloomad heitsid puhkama, kui oleks öö, ja luigi loogu aeg nähti päikesehetast, siis nähtus, kui

Hommikul.

Lõunal.

Pime päew 19. mail 1780. aastal.

laste tagasiwõtmine, „päike pimedaks“ muutuma.

Ükski õiglase piibliseletaja ei piia Matt. ev. 24. ptk. ettehoodud Kristuse sõnu allegooriliselt seletada. Et kirjakoht Num. r. 6, 12 neil sõnadel põhjeneb, siis ei wõi ka jeda üteldust wõrdluspildina seletada. See ei wõi aga olla harilik päikesevarjutus, sest jeda teawad täheteadlased ja ka teatavad ette sefundi pealt. See pidi olema ebaharilik päikesevarjutus, waatepilt, millist pidi peetama ijeäraliseks lõpuaja märgiks. Mis ütleb ajalugu selle kohta?

Õhimejona laseme selle kohta kõnelema wäljawõtetel dr. Seiss'i teosest, mis tema oma „Seisuse ilmutamises“ Ilmutamise r. 6, 12 kohta ütleb. „Nõnda nähtuseks oli 19. mail 1780. aastal Põhja-Ameerika osariikide põhja-ida osas ijeäralik

oleks see oma paistawõime täielikult kaotanud.“ „Connecticuti osariigi jaadikutefogu kaitestas oma istungi jelle ijeäraliku pimeduse pärast.“

Et see pime päew tõelikult ijeäralik, seletamatu looduse nähe oli, jeda tõendab ka kuulus täheteadlane Herschel. Ta ütleb: „Põhja-Ameerikas aset leidnud pime päew oli üks neist imelistest loodusnähetest, millest alati huiwiga loetakse, kuid mida ükski mõtteteadus ei jõua selgitada.“

Websteri ingliskeelses sõnaraamatus on öeldud selle pimedate päewa kohta: „Pime päew, 19. mail 1780. aastal — nõnda nimetatud jellepärast, et sel päewal ijeäralik tähelepanemismäärt pimedus walitses, kattis fogu Uue-Englismaa. Mõnes paigas oli pimedus nõn-

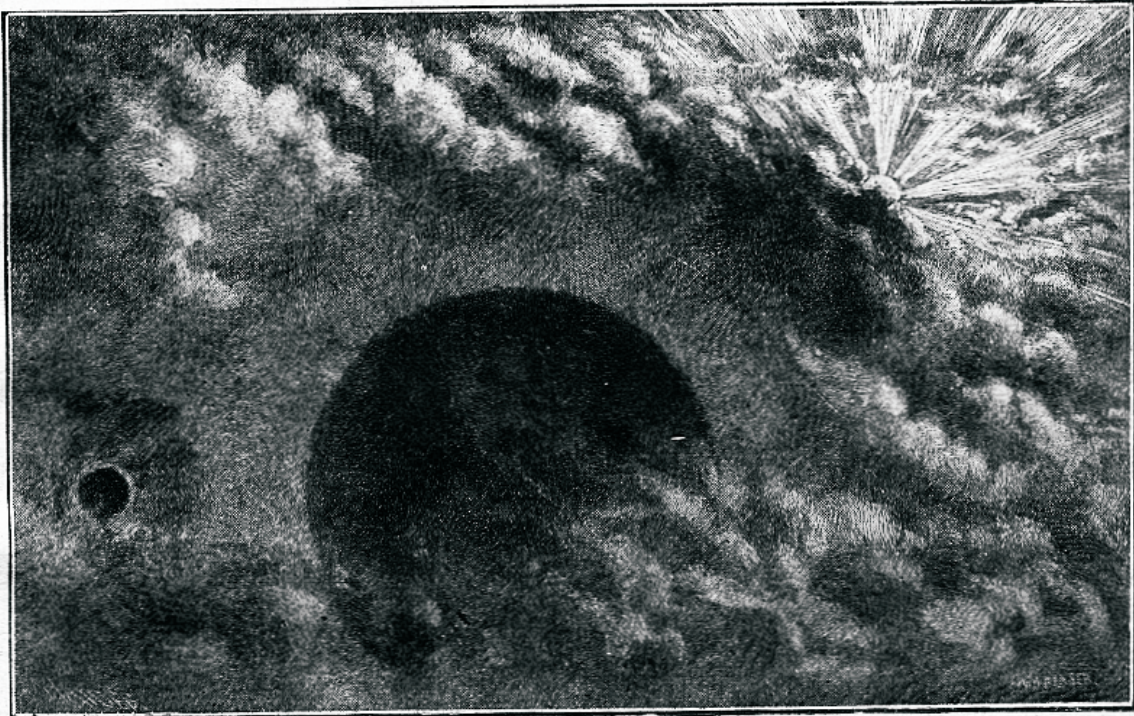
da läbitungimatu, et ei võidud mitme tunni kestel lugeda harilikku trikki ja jeda isegi mitte olles väljaspool eluhoonet. Selle imeliku loodusejündmuse tõelikud põhjused on tundmatud.“

Läheneva maailmakõhtu eeskäijad. President Dwight tunnistas oma ajaloolistes kirjatöökudes 1780. a. 19. mai pimedada päeva kohta järgnevalt: „Paljudes majades süüdati põlema tuled. Linnud väljas vaikisid ja kadusid oma puhkekohadesse. Üldiselt valitses mõiste, et kõhtupäev on usse ees.“

„Pime päev 19. mail 1780. a. on pea, kuigi mitte just ainjam, kõige saladuslikum ja seni sel-

Selle kohta kirjutatakse Humboldi „Kosmoses“ järgmiselt: „See on nähtus, millele piüütakse anda teatud nimetus, kuid mille jaoks ei leita rahuldavat seletust.“

„Ja kuu jai otjegu meri“. Nm. 6, 12. Kuigi 19. mail 1780. a. peaaegu täiskuu aeg oli, on meil jelle sündmuse nägijalt järgmine tõendus jelle prohvetikuulutuse kohta: „Pimedale päevale järgneval õhtul valitses niisugune pimedus, mille jarnast pole nähtud alates ajast, mil kõigevägemam löi valguse. Seda nähes ei juutnud ma jeista vastu tundele, et kui kõik taevakõhad oleks lähipääsemata pimedusse mässitud, või neid hoopis poleks olemas olnud, ka siis ei oleks pi-

Päitejehvarjutus.

gitamatu loodusejündmus viimase sajangu riiklikkude loodusejündmuse armu seas.“

„Dur first century“, p. 89.

Pimedus teistes maailmajagudes. Menzeli „Naturkundes“ I, lhf. 279 loeme jelle üle: „1783. a. asettleidnud juhuslik õhupimenemine ulatas Sapimaalt kuni Aafrikani, millist pimenemist taheti panna mõne komeetijaba aine arvele, mis olla sattunud meie õhkkonda.“

„Kolm aastat hiljem kattis Euroopa miljoneid elanikke samajugune saladuslik pilv kui Ameerikatti, kuigi mitte just nõnda tihe, mis tekitab hiirnu ja inestust. Udu, mille tekkimiseks ei leitud mingit põhjust, täitis taevalaotuse kogu kindlal maal kuni Aafriani... Pimedus valitses suuremalt osalt juvel ja andis päitejehale ebaloosuliku, rooste-taolise värvi, avaldades nii päeval kui õõjel õudse mulje. Õht oli äärmiselt elektrifikas ja kogu loodus oli ebaloosulikult mõjutatud.“

medus enam täielikum võinud olla. Valge paber, mida hoiti õige lähedal filmade ees, oli jama nähtamatu, kui tükk musta jameetit.“ Järgnevalt loeme jelle kohta: „Õõ, mis järgnes sellele päevale, oli nõnda pigimust, et mõnel juhtumil oli võimatu isegi hobuseid nende tallidest eemaldada.“ Stones, „History of Beverly“.

Nii ajaloo teated. Mis peaks jelle juures mõtlema usklik inimene lugedes piibli ettekuulutusi prohvetite juust, kui ka Kristuse enda ütletusi. Kristuse etteõiede wariseeridele olgu meile hoiatuseks ja õhutagu meid kainelt mõtlema ettekuulutatud sündmuse üle. Kristus ütles ajamärkide juhtes wariseeridele: „Kui õhtu saab ütlete teie: Meile tuleb täna hea ilm, sest taewas punab. Ja hõumiku ütlete teie: Täna tuleb meile kuri ilm, sest taewas punab ja on pilwes. Teie salalikud, küll taewa nägu mõistate ära arvata, eks siis teie ei või ka a e g a d e tähti ära arvata?“ Matt. 16, 2. 3.

(Järgneb.)

Mis väärrib elamise maailmas.

Halastusrikka Sumala armastus tõstis inimkonna, kes Nadamas elas üle sügava languse, teise Nadama — Kristuse läbi, jälle kuninglikku ausse. „Tema on teinud meid kuningaiks ja preestriks,“ kõlab lunastatute huultelt. Kroonikandjad on kõik, kes südame ja käega on vastu võtnud armukuulutuse „Ole ustav surmani, siis tahan ma sulle elukrooni anda.“ See jumaliku töotuse sõna on makses igapähe kohta, kes võidu saab ustavuses. Selle elukrooni väärtust ei juuda ükski mõõta, isegi mitte need, kes seda kord omavad. Meie auline Lunastaja, kes oma südameverega saavutas meile selle kadumata elukrooni, üksinda tunneb selle väärtust. Sellepärast läbibastab kutsutute ridu, kes tunnustavad Kristust kui oma Issandat ja Sumalat, heleda pafunakõla toaliselt waki hüüd: „Pea kinni, mis sul on, et keegi sinu krooni ei võta!“

Sinu kroon.

Oled sa, armas kristlane, kõndinud Jeesuse järelkäimise kitsal eluteel? Oled sa jumalike töotusi, mis on jah ja aamen Kristuses, usus võtnud kui igawest tõelikkust? Kas pühawaim on sulle lunastawa armastuse usus kindlustanud Sumalalapse õiguse? Siis maksab sinu kohta püha Sumala wapustaw manitsushüüd: Hoiä oma krooni!

Kroonikandjad wõi õigustest ilmajäetud? See on saatuslik küsimus. Ühed omavad kadumata õnne, teised lõikawad enesepettuse wilja, mille eest tahawad hoiatada elusõnad: „Aga olge sõna tegijad ja ei mitte üksipäinis kuuljad, et teie wale mõtlemise läbi endid ei peta.“ Siin on mängus enam kui maine olemasolu, kus nii mõnelgi oma enese süüta on kanda pettumuse ja õigustest ilmajätmise oša. Ufu kätega peab haaratama ja hoitama kõwasti kinni meie Looja ja Lunastaja armu pakkumisest, kadumata aukrooni, õiguse ja elukrooni pakkumisest, wõi see läheb kaduma meie enese süü läbi. See antakse sulle ja mulle isiklikult Kristuse were ja õiguse läbi. Sellepärast on see sinu ja minu kroon. Igapähe peab hoidma sellest kinni ilmutatud Sumala armastustahete wastawa eluwii läbi, nagu see on wäljendatud pühäs kümnēs käsus ja kujundatud ja tõestatud meie jumaliku õpetaja elus.

Reiful jäädawale kodumaale, mis läheb ka läbi surmawarju tühjade paikade ja orgude, on see sinu kroon sagedasti kadumamineku hädaõhus. Kawal waenlane on kuratliku mängu läbi alati walwel, et sinult seda riisuda. Sellepärast maksab ikka jälle sinu kohta südamlük

hüüd ülewelt: Pea kinni! Ära lasse rööwida endalt oma krooni! Kroon, mida sa agaru-sega pead hoidma, pole kellegi teise kui sinu oma. See on sinu eluks ja igaweseks õnneks. Suur kroonimispäew on ligidal. Runa ta on ligidal, on ka waenlane wirgalt rööwimas wäljalitutatelt röömu, õiguse ja elu krooni. Hädaõht hüilib kui katk pimeduses. Sa ei juuda aimata seda selle täies ulatuses. Sinu loomulik film ei näe seda. Just selle tõttu on tema äratushüüd sulle nii tähendusrikas ja saatuslik. Kuula, õnnistatud inimhing! Armastus-side hoiab sinu krooni ainult selle tõttu, et ta ka ühtlasi südamlükult kõidab sind sinu Sumalaga. Walwates ja paludes wõid sa seda ikka enam ja enam kinnitada, et sa oma waimu läbi tugewaks saaksid seesmise inimese poolest.

„Waata, ma tulen nobedasti!“ Runinga tulek tähendab hingamist ja taju ustawale julatsele. Kroon on taju. Sellepärast sina, kui kutsutud kroonikandja, juhi oma pilk lõpmatu kaotuse hädaõhule. Kui sinu waim pole walwas, wõidetakse sind ja kõigutatakse ja eksitatakse sind sinu tahteotsuses. Sinu kindlus muutub wäga kergesti kõikumaks. Sa libised enne kui sa seda märkad ja hingewaenlasel on mäng wõidetud. Siis leinawad pühad inglid ja sinu õnnistegija on wäga mures. Kas mitte sellepärast juba ei pea selgesti tuntama ära hädaõhtu, mis ümbritseb meid nii mitmekesiselt? „Mis muud, mu wennad, kui saage wägewaks Issanda sees ja tema kange wäe sees. Wõtke eneste peale kõik Sumala sõjariistad, et teie wõite seista kuradi kawala nõude wastu, sest meil ep ole mitte wõitlemist were ja liha wastu, waid suurte würstiriikide ja waldade wastu, sellesinaste maailma pimeduse walitsejate wastu, waimuliku kurjuse wastu taewaste asjade sees. Seepärast wõtke kõik Sumala sõjariistad kätte, et teie wõite wastu panna kurjal päewal ja wõite seisma jääda, kui teie kõik saate ära teinud. Seepärast seiske ja teie niuded olgu tõega kui wõõga ümberpandud ja ehitage endid õiguse raudriidega ja kingad olgu teie jalus, et teie walmis olete rahu röömuft sõnumet kuulutama. Kõige enamasti wõtke usu kilp kätte, miska teie wõite ära kustutada kõik tigeä kuradi tulised nooled; ja wõtke õnnistuse raudkübar, ja waimumõök, see on Sumala sõna.“ (Ewef. 6, 10—17.)

Õnnistegija, kes kannatas ja suri sinu süü eest, pakub sulle selles warustuses jõudu, mida sa wajad iga päew, iga tund ja filmapilk, et tõendada oma krooniõigust. Meil on waja

wõtta ainult tema töotuskepp ja meie nõrkus ühendatakse tema jumaliku wõitjaduga, ja nii oleme meie wõitjad tema nime auks. Siis on rõõm taewas.

Wali! Tahad ja haawata kuninglikku Jeesuse armastust tänamatu ustawusetuse läbi wõi olla temale ustaw kestwas tänulikkuses, pidades meeles tema püha karjasekutset: „Ole ustaw jurmani“?

„Kõigile, kes tema tulemist armastawad.“

Pauluse julg maalis oma kirjas Timoteusele kõigi usklike filmade ette, kui püüdniswäärt on see kroon. Tema nimetab seda õiguse krooniks: „Mina olen head wõitlemist wõidelnud, ma olen oma elukorra lõpetanud, ma olen usku kinni pidanud. Mis muud weel, õiguse kroon on mulle tallele pandud, mis mulle Issand, õige kohtumõistja, tulemise päewal tahab anda, aga mitte üksipäinis mulle, waid ka kõigile, kes tema tulemist armastawad.“ Selle alla wõtab Paulus kõik need, kes oma püha igatsuse näewad waigistatuna Jeesuses ja tema aulises ilmumises. Nii waatab apostel kroonimispäewale.

„Ja sina, mu sulane Jakob! ära karda ja Israel, ära ehmata mitte ära; sest, waata, ma olen see, kes sind ära peastab.“ Õnnistegija kuulutab abi, kus iganes wajab seda tema ustaw kari. Tema waim walab hinge õiget wennaarmastust ja teeb wõidukaks kõik tema alamad, palwetajad waimus ja tões. Tema püha manitsushüüd kõrgest leiab tähepanu igal ajal ja saab elawaks nende südames, kus heliseb wastu: „Pea kinni, mis jul on, et keegi ei wõtaks sinu krooni.“

Kolmekordne oma tähenduses on see kroon, sest ta on õiguse kroon, au kroon ja elu kroon.

Selles maailmas kannab küll inimene (paawst) juba kaua kolmekordset krooni, nagu näitab seda ettekuulutus ja täitumine maailma- ja kirikuajaloos; seal walguses aga lunastatud kannawad igawese palga krooni õigustatuna Jumala armu läbi. See on palju enam wäärt kui kallidkiwid ja puhas kuld; tema päälkiri on ülesantud Ilm. 14, 1. See on Kristuse õigus, mis saab iga wõitja omaks usu läbi. See on nagu Jumalast kingitud au, tema kuju, nagu kandis seda esimesena loodu enne patulangemist. See on tema elu. „Kiidetud olgu Jumal ja meie Issanda Jeesuse Kristuse Isa, kes meid on õnnistanud kõige waimliku õnnistusega taewastes asjus Kristuse sees.“ (Ew. 1, 3.) Nende taewaste asjade kinnipidamine kõigutamatuse usufõnakuulmises on sinu ja minu ülesanne, armas kristlane, ja meie õnnis eesõigus.

Anna Meyer.

Tähtsaim küsimus kõigile.

(Lõpp.)

Taewane õpetaja on meile kätte näidanud tee, millist peame filmas pidama. Apostel Peetrus wäljendab seda järgmiselt: „Selleks olete teie kutjutud, et ka Kristus on teie eest kannatanud ja teile tähe jätnud, et teie peate tema jälgedes käima!“ (1. Peetr. 2, 21). Kindlasti huwitab meid küsimus, misjuuresed on need jäljed, mis Kristus meile on jätnud, misjuuresed on see tee, mida ta fõndis. Sellepärast jatkab apostel: „Kes ei ole pattu teinud ja kelle juust ei ole pettuist teinud, kes ei sõimanud wastu, kui teda sõimati, kes ei ähwardanud, kui ta kannatas, waid anidis jelle hooliks, kes dieti kohut mõistab.“

Meis sõnus on palju wäljendatud. Nõegi rohkem, kui oleksime ehk kuulda soowinud. Rahtlus waldab me meeli, tõuseb esile piinaw küsimus: kes juudab jarnajel teel käia? Tõesti, kitsas ja waevaline on see tee!

Aga õnneks on meil palju julgust. Kas ei sijalda need sõnad just seda, mida wajame eneste hingedele trööstiks: „Ma tahan sind targaks teha ja sulle õpetada teed, mis ja pead käima ja tahan sulle nõu anda ja oma filmaga sind juhutada.“ (Laul 32,8.) Hää on see teadmine, et keegi meid jubib meie eluteel. See rõõmustab meid alati, kui meid jubitakse õigele teele, kui oleme jäält kõrwale kaldunud. Peaasi on aga, et lajeksime endid juhida, sest see on Jumala haurim igatus: „Oh, et mu rahwas mu sõna kuuleks, oh, et Israeli lapjed wõtaksid mu teedel käia.“ (Laul 81, 14.)

Õnimejed igatsewad õigel teel käia, aga kergesti mõib ka efsida, mõib teest kõrwale kalduda. Kuid mis on esimene asi, kui oleme teelt efsinud. Siis küsime inimestelt kohe järele, kus on õige tee.

Kas ei mõiks me waimlistes asjades samuti talitada? Keset elufõrbet räämates igawiku poole, mõime efsida, kuid ka siin on kõige parem nõu — appi hüüda, siis kuuleksime julgustawaid sõnu, mis jubiks meid teele, mille moodustab Kristus: „Tulge minu juure kõik, kes teie koormatud ja waeumatud olete, ja mina tahan teile hinganiise jaata.“ (Matt. 11, 28.) Talitame jelle kutse järgi.

Kristus on tee, mis wiib meid ellu, mille lõppsiht on igawik. Kuid nagu luuletaja laulab „Kaks ust, kaks teed on olemas,“ nii on see ka tõelikult. Endise tee kõrwale on weel teisi teid tekinud. Õnimehanna hingewaenlane piüiab meeldiwaks teha teed, mis wiib kadumusse. Kujutame enestele ette kaks teed: üks on kitsas ja waevaline fõndida, teine aga lai ning hää. Kümme neist waliksime, kui me nende lõppsihti ei teaks. Kindlasti teise, mis fõotab nii ilus ja kerge olewat. Kuid hää on see, et teame, mis on nende mõlema tee lõpptulemus: üks lõpeb igawese eluga, teine häwimisega. Nii mõnelgi näib meelitaw olewat tee, mis on awar ja lai. Tundub nagu oleks ka see tee

õige. Tark mees Saalomon väljendab nende inimeste taatust järgmiselt: „Mõne meelet on tee õige, aga tema viimne ots on jumala tee.“ (Sp. I. 14, 12.)

Küsimine enestelt, kuhu viib meid tee, millel kõnnime. Täamegi palve peaks moodustama meie palve: „Oh, Jumal! kiusa mind läbi, ja võta tunda mu süüdi; katku mind läbi, ja võta tunda mu mõtteid. Ja vaata, kas valu-tee on minus ja juhata mind igavesele teele. (Psal. 139, 24.) Täame end juhtida igavesele teele. Võtame jelle eneste teeks, kes ütles: „Mina olen tee! Ükski ei saa Issa juure muudu kui minu läbi.“ Võtame Kristuse eluteeks. Siis oleme kõik reisitaašlased ja kohtame üksteist eneste rännaku lõppsihil — igavikus uuel maal.

Rahuprobleemid ja ennustus.

(Lõpp.)

Kuid need püüded on seni jäänud tagajärjetuks. Samadeks jäävad need ka edespäi. Miks? Sellepärast, et Jumala Sõna ütleb: „Kuulutage jeda paganate seas, valmistage wiisi pärast jöda, äratage üles need, kes wägewad mehed; tulgu ligi ja mingu üles kõik sõjamehed. Taguge oma kaablid mõõgaks ja oma sirbid piigiks; kes wõimetu, see õelgu: mina olen wägew... Saagu rahwas üles äratatud... Piirte sirp wilja kallale, sest lõikus on walmis... Suur hull, suur hull rahwast on kange kohtumõistmiste orus, sest Jehoowa päew on ligi kange kohtumõistmiste orus.“ Soel 3, 9—14.

Ennustused ja sündmused koostöölasknud.

Selle tabawa ennustuse terminid, nagu „sirp“, „lõikus“, „Issanda päew“ määravad need sündmused maailmaajaloo lõpupäewiks. Tänapäew, millal targad seadusandjad ja riigimehed igatsjewad ja töötawad maailma rahu heaks, rahwaste sõjawäe osakonnad tegutsjewad palawusliku kiirusega wõidujooksus Armageddoni juunas; ja peame mees et jellele eelkäiw rahuliikumine, samuti ettevalmistus sõjale, on tabawalt koostöölasknud jumaliku ennustusega.

Kas Rahwasteliit tegutseb wõi jureb, kas wäewähenduse konverents jatkab tööd wõi lõpetab, kas uusi lepinguid sõlmitakse, wõi wanad üles õeldakse — see tähendab wähe; kindel prohmeti sõna teatab, et see maailm koondab end lõplikult relwastatud jõudude kookupõrkeks, ja et ifegi nii-nimetatud „paganate hulga“ Aasias ja Aafrikas ärkawad, et jellest oja wõtta.

Läheneb, häwitaw kriis, kaugele juurem ja hirmsam mis maafera kunagi warem näinud, saabub, sest siis kui inimlik mäis ja hullustus woolab üle kuritegewuse karika ääre, jaawutatakse piha halastuse piir, armuueg lõpeb ja Rahuwürst astub wahesele, et lõpetada wõitluse ja wabastada oma usutawa rahwa.

Terwisehoid.

Kuidas säilitada terwist?

See küsimus on kogu aegloo kestel olnud huwi objektiks ja keeruliseks probleemiks, mille kallal on juureldud ja mida on püütud lahendada. See on huvitanud niikasti rikast kui wäest, nii lühinimest kui teadlast. See on ka wõrdlemise laialdane küsimus — küsimus, mis mahutab enesese kogu terwishoiu ja arstiteaduse ja ei laje end mõne ühegi lausega piiritelda, waid nõuab mitmekülgsemat, laiaulatuslikumat käsitlust; ta seab omaltpoolt üles uued küsimused ja nõuded.

Ka tänapäew ei ole raugenud huwi jelle keerulise probleemi wastu. Tõsiasti ilmneb otse wastasjuunas: kõikjal töötatakse weel praegu jelle kallal — ja weel innukamalt kui warem ajal. Püütakse leida wahendeid, millega wõiks kuidagi wiisi tõkestada enneaegset wananemist ja jumma. Keegi ei tahaks ju surra waid elada — ja elada kas wõi jada aastat. Seda elu-alalhoiu instinkti wõime tähele panna iga loodolowuse juures, alates wähihaigist putukafesest ja lõpetades looduse krooniga — inimesega.

Paljud inimesed arwawad ekslikult, et haigus ja jum on paratamatud jaatuse saadetised. Wana tark aga ütleb: „Inimene ei sure, ta tapab iseenda.“ See ütetus on täiel määral õigustatud juurema jao inimeste kohta. Kuigi on tõsi, et kõik peawad kord surra, ometi wäga wähejed elawad loomuliku eani. On arwatud wälja, et lääne maades inimsoo keskmine elupikkus kõigub 30—40 aasta wahel, kuna enamis jaos Aasias maades see ei küüni üle 25 aasta. Paljud teadlased wäidawad, et inimese loomulik iga on umbes jada aastat. Nii näeme, et juurem hull inimesi ei ela rohkem kui üks kolmandik neist aastast, mis nad wõiksid elada ja jellepärast wõibki ütelda, et inimesed ise tapawad enese.

Mis on siis aluseks pika eluea jaawutamisel? Kahtlemata õjutub jelleks hea terwis. Terwis on inimese wäärtuslikum warandus, mida ei saa wõrrelda ühegi maie rikkusega. Terwis on ju see „üks“, mis kõigile elu-millidele wäärtuse annab, kui ka nende otte ajetatakse. Ilma terwijeta wõib ju kuidagi hingitjeda ja elada, kuid jamaajest elust pole peaaegu mingit kasu ja temast on rööwitud kõik röömnud ning lõbud.

Pealegi, kui terwis on kord rikunud, siis ei saa teda enam nii kergesti tagasi. Dr. med. Selmon

ütteleb: „On ränk eeskütsus pidada haigusi tähtsujeta asjaks, arvates, et mõni luustatäis rohtu võib nad parandada. Enam jagu haigusi nõuab aga paranemiseks palju päevi ja juuri jõrkulurusi. Kui waadata asjale jellelt seisukohalt, siis on selge, et ühiskond kui terve, janniti ka iga ühiskonna liige peaks väga kõrgelt hindama terviit. Tga- iitje esimene kohus on hoolitjeda oma teha eest ja hoida ta terve. See on kohus, mida ta mõlgneb enesele, oma perekonnale, oma naabritele ja oma kodumaale — see on ka kohus, mida ta mõlgneb oma Soojale.“

Kui inimene on terve, siis paneb ta harilikult väga vähe rõhku teha eest hoolitsemisele ja wast siis kui haigestub, tunneb ta jelle wajalikkust; kuid jageli on see liiga hilja. See on sama hea kui oodata, kuni waras on ära läinud ja siis alles lufustada üks. Millal on siis õige aeg lufustada terwiitust kõigi kahjulikkude wälismõjude eest — uft, mille taga peitub wäärilain warandus? Juba warajest noorusest peale peaks tehtama jelleks eel- töid. On isegi wäidetud — ja jeda õigusega, et jelleks, et kindlustada lapsele hea terwiit ning tu- gem tehaehitus, tuleb alustada enne, kui laps on sündinud; nimelt wanemad peawad juba hoolitje- ma enda terwiite eest.

Tga aasta kaotawad tuhanded ja kümned tu- handed inimesed oma elu teetõttu, et nad ei ole teadlikud jelles, kuidas hoolitjeda oma teha ja ter- wiite eest. — Sünkohal peahid aga kõit meeles pi- dama, mis ütles kreeklane Sokrates: „Gognoosee ipsum! — tunne ise ennast!“

Znimene, kui mõistuskline olend, peab tingi- mata tundma iseenmast, ta peab tundma ka neid üldiseid terwiiteegleid, mis aitawad säilitada noo- ruswärskest ja kindlustada talle pikka eluiga. — Toon siin kümme jellist terwiiteegleit:

1. Ela wõimalikult mõistlikult ja farskelt.
2. Gelista waba õhku, mitte tolmuseid ja umb- jeid ruume.
3. Besse alati enne magamaheitmist oma nägu ja käsi.
4. Spoolitje oma naha eest, et see oleks puhast.
5. Söö mõistlikult: ära näljuta ega nuuma end.
6. Söö taimetoitu — hoidu lihast.
7. Soia joomastawate jookide eest, ka koduõlu ja wein sinna hulka arwatud.
8. Maga nii palju kui wõimalik.
9. Harjuta ja karasta oma ihulikkimeid tööga.
10. Ära wihastu ega ärritu kunagi!

Pika eluea jaladuse wäljendab dr. med. Sel- mon järgmiste sõnadega: „Terwiite seaduste täit- mine annab jelle õnnistuse, mida igatsawad kõit inimesed, nimelt pikka elu. Terwiite seaduste mit- tetäitmine toob jelle õnnetuse, mida kardawad kõit, nimelt haiguse ja surma. Kui pidada silmas, ter- wiitshoiu seadusi ja hoolitjeda hästi teha eest, siis

on wõimalik hoiduda wähemalt kohetjast kümnen- dikust haigustest, mis tabawad enamast jagu inimesi.“

Üks teine arit ütteleb: „Pea kõitide inimeste hau- dawitaks on wälitjed jõud ning haigused; wäike oja inimesi jureb loomulikku surma, wõib-olla jajaft tuhandedst ainult üks.“

Rii on siis haiguse ja surma põhjusteks ühelt poolt wanadusnõrkus ja haigusttekitawad piisidud, kuna teiselt poolt — ja õige suurrel määral — ter- wiite seaduste wastu eeskimine.

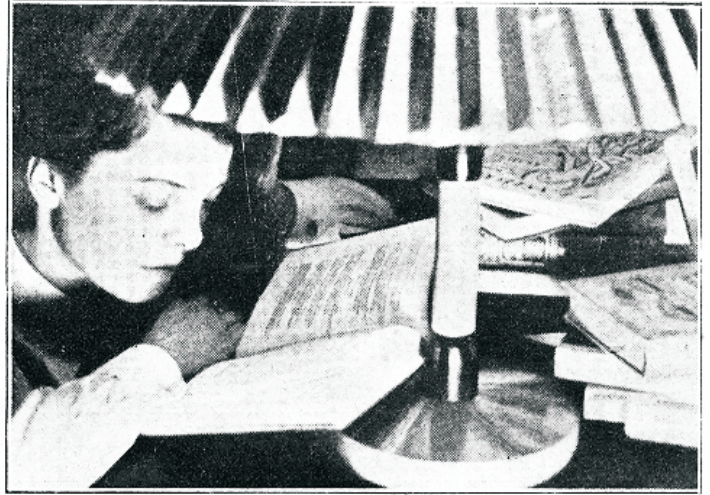
Selleks, et elada kaua, peab olema kõiges mõõdukas. Mõõdukus peab walitjema kõigepealt jõnnijes ja joonnijes. Peaks tarwitama lihtjamaid, terwiit kojutawamaid toite ja jookte. Peaks eelis- tatama rohkem piim-, aed- ja juurwilja ning joogiks esmajoones ainult puhast wett.

On teada, et need isikud, kes on elanud wõrd- lemisi kaua, on elanud õige lihtjalt ja mõõdukalt, eemal igajugustest prassimistest. Üks naine Ameerikas, kes elas üle saja aasta wanaks, was- tas, kui talt küsiti, mis ta idi: „Leib ja kartulid on elnud mu toiduks.“ Steegi mees Süürias, kes jai 113 aastat wanaks, elas peamiselt leiwast ning wi- gimarjajedest ja ei joonud muud kui wett ja piima. Mõned arwawad, et jelleks, et tugew olla ja kaua elada, peab tarwitama palju liha, wiina ja ram- mujaid toite. See on aga suur eeskütsus; jelt jarna- jed toidud mitte ainult ei tee kahju seeditimisorga- nitele, waid neist jääb igajugu müürke organismi ja need mürgid just lihendawad elu. Samuti lihen- dab eluiga ning häwitab nooruswärskest jarnaste müürki jijaaldawate ainete tarwitamine nagu jeda on kõitjal lewinud alkohool ja tubak. Znimene, kes tarwitab nimetatud aineid, lihendab oma elu nelja kuni kümne aasta wõrra. See on kindel fakt, mis põhjened maailma juurimate elufinnitusjellestide aruandel.

Edasi peab alla kriipsutama igapäewajaid teha- lisi harjutusi ja mõõdukat kehaliit tööd, mis on wõrdlemisi suure tähtsusega pika eluea saawita- misel. On teada, et paljudel filmapaiitwamatel meestrel, kes elasid iisna wanaks, oli harjumuseks teha iga päew järjekindlalt kehaliit harjutusi; ja isegi siis, kui nad olid juba väga wanad, nad te- gid siiski iga päew jalutuskäigu wärskes õhus. — Gelpool toodud pika eluea seaduste wiimane punkt hoiatab wihastamise ja ärritumise eest, ja jeda mitte ilmaaegu. Wiha, kadetus, fibedad tunded — neil kõitil on kahjulik mõju kehale ja jee pärast nad kauduwad lihendama elu. Wähted mõtted ning rahulik meel on aga elu pikendajad.

Kes nüüd tahab säilitada nooruswärskest ja kindlustada endale pikka eluiga, see ei peaks lootust panema mingijugusele jalapärasele „eluwedelit- kule“, mida piuitakse leida, waid peaks jälgima ter- wiite seadusi, jelt ilma wiimaste tundmijeta ja täit- mijeta ei suuda ükski kanda elu kohustusi. W. J.

Laste nurk.

Kalju märkmik.

Kalju ja Laine olid wend ja õde, kuid nad ei jaanud omawahel läbi ilma riuta. Üks piiridistas teist ja nõudis oma õigust. Ühel õhtul palwusel isa luges loo Peetruse küsimusest ja Jeesuse wastusest. Magama minnes Kalju hakkas jeda järele mõtleva ja otjastas ijeendas: „Ma tahan Lainele andestada ka nelijada üheksakümmend korda.“

Nii järgmisel päewal Kalju muwetjes endale wäikese märkniku. Samal päewal ta leiab, et Laine on sorinud ilma loata tema raamatuid ja punase wärwi tuub on karbiist kadunud. Ta ei lajunud sõnagi ja tõmbas märknikku kaks püistjoont.

Ühel päewal Kalju oli märkimas nut juhtumit, kusjuures jäi hetkeks peatuma ja waatas mõtlikult märke. Tal tuli äkki meele tõotus, mille ta Lainele annud, kuid ta murdnud. Gile ta oli piinanud Laine kassipoega kuni Lainele olid juba filmad pijarais, ja alles tund aega tagasi kooliõuel ta oli Lainele hiiäidnud pilkawalt, mis walmistas teistele naeru. Nii kohe Kalju kriipjutas läbi kaks andestamisstriipju. Tal tuli weelgi meele üleannetuid tequsid ja kriipjutas weel mõned jooned läbi. Lõpuks ta lõi märkniku kofku ja pani tasku.

„Ma arwan, kui Laine on märkinud ka need juhtumid, mis tal mulle andeks anda, siis on meie arwed tajakaalus,“ mõtles ta endaga rahule jäädes. Ta waatas üles kui Laine astus sisse.

„Waata, Kalju,“ hiiüdis Laine. „Ema andis need mulle.“ Ta käes oli taldrikutäis sooje kooke ja näitas neid wemmale. „Koolled neist on julle. Sa wõid enne walida.“

„Sa oled hea õde, Laine,“ ütles Kalju tänulikult, hammustades kooki. „Ma joowin, et ma ei oleks olnud nii üleannetu sinu wastu heal kooliõuel.“

„Kole wiga,“ wastas Laine. „Mul on kahju, et ma kaotasin sinu punase wärwi. Sa wõid tarwitada minu oma niikaua kui see on läbi, siis muuretjeme uue tuubi ja jeda tarwitame jälle ühielt.“

„Jeesus pidi ometi teadma, et mitte kellelgi ei saa olla nelijada üheksakümmend juhtumit, mida andeks anda,“ ütles Kalju, kui kõik perekond oli õhtupalwuse ajal koos ja rääkis oma päewast läbielu.

„Ma arwan ka,“ rääkis isa mahedal häälel. „Ma mõtlen, Jeesus lootis, et Petrus ja teised, kes jeda kuulsid, proowisid ka ise jeda järgi ega mõista nii walgult kohut. Ma mõtlen, Jeesus joowis, et tema sõbrad laswatawad endas jama armastuse ja andeksandmise wainu, mida ta õpetas mitte üksnes oma sõnaga, waid ka eeskujuga. Soeme täna õhtul midagi, milles Jeesus on meile õpetanud andeksandmist. Soeme Mark. 11, 24, 25.“

Kalju wõttis oma piibli ja laskis sellest ka Lainele lugeda. Nad mõlemad üheskoos lugesid koha, milles weldakse: „Andke andeks, kui teil on midagi kellegi wastu!“

Edasi löödi lohti Mat. 18, 23—35, milles Jeesus on rääkinud loo andeksandjast kuningast ja meelotniist julakeist. See lugu lõpeb kurwalt, kuid selgitab Jumala juurt armastust meie wastu, mis teda sunnib meile kõike andestama ülesarwamata määral. See selgitab ühtlasi, kuidas Jumal juhtub neisse, kes kuigi neile on andeks antud, ei anna andeks teistele.

„Jeesus andis oma õpetuse wäga mitmel wiisil,“ ütles isa. „Ta wastas küsimustele, nagu see, et mitu korda peab siis andeks andma. Ta andis ka lihtsaid juhtnõõre, nagu see osimene, mida me lugesime täna õhtul. Ta jutustas luqusiid. Kui keegi oli jeda kuulnud, siis ta ei jaanud jeda ja selle tähendust ära unustada. On weel teisiigi teguwiise, millega Jeesus õpetas andeksandmist. Me leiame ihe näite Mat. 6, 9.“ Ja sellest ilusast palwest, Meie Issa palwest, isa luges jelle lause: „Ja anna meile andeks meie wõlad, kui ka meie andeks anname oma wõlglastele.“

Kalju ja Laine istusid wailjelt kui isa luges.

Nad hoidsid piibli enda ees ja jurusid end tihedalt teineteise ligi.

„Kas me leiame veel, kuidas Jeesus õpetas oma järelkäijaid andeks andama?“ küsis isa-tasasel, rõhutataval toonil. Löönud lahti Luk. 23, 34, ta hakkas rääkima Jeesusest, kuidas teda löödi ristil kurjategijatega ühes, kuigi ta polnud teinud midagi kurja, ja kuus ta palus nende eest, kes teda jumma mõistisid. — „Jä, anna neile andeks!“

„Jeesusel võis olla küll raske andeks anda neile hõelastele meestele,“ tähendas Kalju.

„Kui on armastus, siis ei ole raske andeks anda,“ vastas isa mõtlikult ja pani raamatu tinni.

Kõik perekond heitis üheskoos põlvile. „Anna meile andeks meie võlad, kui ka meie andeks anname oma võlglastele,“ soovistas Kalju palvele kaaja. Ta märkas väikeste käe ulatuvate temale ja ta ulatas oma vastu ning jurus õrnalt.

Pärast seda juhtumit neil jatkus armastust andestamisest ja omavaheliseks läbisaamisest.

Lugu kolmest jendist.

Silda sai juba pikema aja jooksul iga päev tasurahaüks kolm senti: ühe isalt, teise emalt ja kolmanda tädit, kes oli ema õde ja elas nende juures.

Ta võis jeda raha tarvitada kuidas soovis, kuid loomulikult vanemad ootasid, et laps jelle raha kas tarviliste asjade omanisest tarvitaks või koguni alal hoiaks. Silda aga ei mõelnudki jellele ja ostis jelle eest maiustusi.

Ühel päeval ütles ema isale: „Me peame midagi ette võtma, et Sildat kottuhoinule õpetada. Näib, et ta annab kõik jelle raha maiustuste ostmiseks välja.“

Samal päeval tuli Silda koolist tulles ema juure ja ütles: „Ema, õpetaja palus meid igat ühte tuua homme kooli viis senti. Koolis on mõned vaeslapsed, kellel ei ole piisa vajalikul määral. Palun, anna mulle viis senti.“

Ema võttas enne paar minutit, kui vastas: „Silda, ja jaad ju iga päev kolm senti ja müüd, kus sul vaja kas hing-päeva kooli raha või mõneks muuks otstarbeks, siis sa ilka veel küsid minult?“

„Oh, need on ju ainult jendid!“ ütles Silda mõtlematult. „Ema, ei nende jentidega ole midagi teha, jaan nende eest vaevalt kas paar kompekki või muud maiustust.“

Ema raputas pead ja ütles: „Mõlm senti päevas teeb nädalas välja kakskümme üts senti.

See jumma on liig suur raisata igal nädalal, ilma et jelle eest midagi mõistlikku oleks ostetud. Ma kõnelesin isaga jelle üle ja me mõtleme, et ja oled wana küllalt jelleks, et mõista, milleks võib raha välja anda ja milleks mitte. Ma laenan sulle küll soovitud viis jenti vaeslaste toetamiseks, aga ma ootan, et ja mulle jelle raha oma jentidest tagasi maksjad. Mõttele jellele, et jina annad raha välja tühja asja peale, kuna vaeslastel pole mis süüa. Sa võiksid väga hästi mõne jendi oma rahast kottu hoida ja vaeseid kaasõpilasi toetada.“

Järgmisel päeval kooli minnes Silda kogu aeg mõtles oma viiesendilisele, mille ta laenanud emalt. Imelikult jee viiesendiline tundus temale nüüd palju hinnalisemana, kui kunagi warem. Kui mitu viiesendilist oleks temal nüüd olnud, kui ta oleks pooleldi neist jendilistest alal hoidnud, mis ta iga päev sai. Kuid ta kompekkid maksesid head; neist loobuda ei olnud kerge asi.

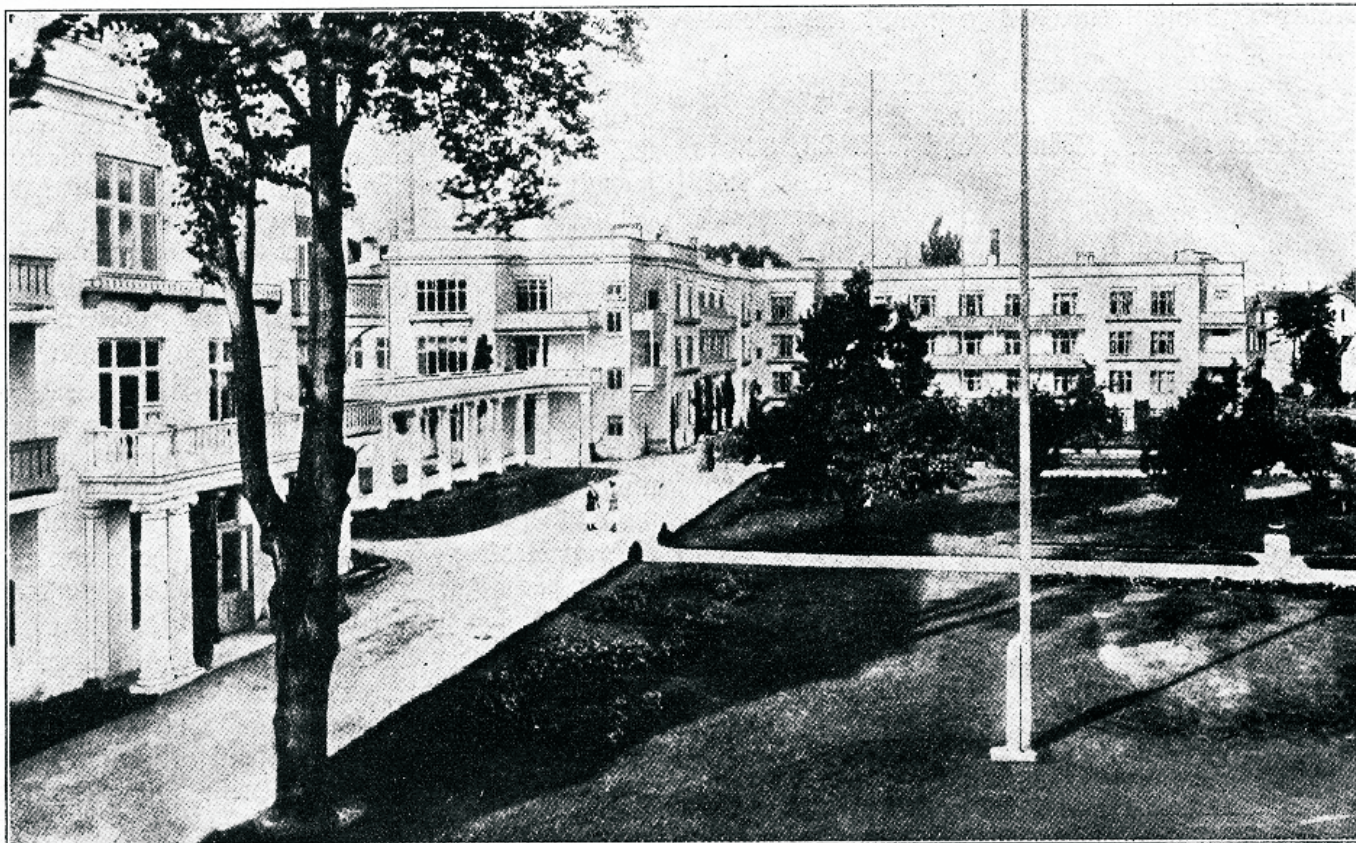
Teisel päeval kooli minnes tundus talle väga raske mõöduda maiustusteäri ühest, mitte midagi jeast otmata. Kuid teha polnud midagi. Selle päeva jaoks määratud kolm senti olid ema rahakotis tehtud võla katteks ja neile pidi järgnema veel kaks senti.

Kolmanda päeva hommikul ta sai emalt kõigeft ühe jendi, kuna kaks senti võeti võla katteks. Waadeldes ülejäänud ühte jenti, ta ütles: „Mis saju mul jellestki on? Paremt ostan jelle eest ka veel midagi.“ Teel kooli ta läks ja ostisft kaks kompekki. Kuid need ei maksenud enam nii hästi, kui enne.

Siis tulid talle meele vaeslapsed ja ta oli kogu tee endaniisi mõttes. Minul on kodus kõike küllalt — pehme woodi magamiseks, riieus, jõõ — ja neil? ... Neil pole lihtjat toitugi küllaldajest.

Sellest ajast peale Silda muutis oma teguviisi ja õhustas oja oma rahast õhverdada vaeslastele, ostes neile õppeabinõusid ja muud tarvilikku; mida nad nii väga vajajid. Ka mitmed teised lapjed ei juutnud jääda pealtvaatajateks, waid tegid jantuti. Silda tundis end õnnelikumana, kui kunagi ennem.

Suur oli Silda vanemate rõõm, kuuldes tütre õilsast algatusest koolis, ja õnnelik oli ka Silda ise, et ta võis rõõmustada oma wanemaid. Ka kooliõpetaja rõõmustas laste kaastunde üle vaeslaste vastu ja kiitis nende õilsit tegu. Ja imelik, Sildal oli müüd omal ka rohkem raha, kui siis, kui ta ainult endale mõtles. Ka jinn tõdenes piibliõna: „Hing, kes rohkesti annab, võtab rammu, ja kes teift lastab, jaab ise lastatud.“

SKODSBORG'I BADESANATORIUM

Füsikaalne-diateetiline raviasutus, ühes meditsiinilise ja kirurgilise kliinikuga.

Ülemarst Dr. CARL OTTOSEN.

Sanatorium asub kesk ilusat loodust, Oresundi kaldal, viisteistkümmend km. Kopenhaagenist. — Rongiühendus Kopenhaageniga iga tund. — Kõik moodsad mõnusused.

KÕIGEKÜLGSED, LÕPLIKUD
TERVISTUS- JA RAVIMISVAHENDID.

Ravitakse lihaste-, liigendite- ja luuhaigusi (gicht, reumatism), mao- ja sooltehaigusi, ainevahetuse- ja südamehaigusi, närvinõrkust, närvivalusid jne. Iseäranis kohane pödenuille ja kosutustvajavaile.

Meditsiiniliste ja kirurgiliste haiguste ravimine, röntgendiagnoos ja -ravi.

ODAVAD TALVESESONI HINNAD
ALATES 1. SEPT. KUNI 1. JUUNINI.

Tellige hinnakirju.

Skodsborg Badesanatorium,
Danmark.

Telefon: Skodsborg 200.